

Theravádový buddhismus

Mgr. Zdeněk Trávníček (e-mail: zdetrav@seznam.cz)
Podzimní semestr 2006

1. Theraváda – vymezení pojmu

Prameny a zdroje výzkumu buddhismu - páli kánon theravádové tradice, kanonické texty ostatních škol, archeologické prameny, orální tradice, komentářová literatura, první badatelé (anglo-saská a leningradská škola), historie výzkumu.

2. První století po smrti Buddhy, koncily

Indická společnost před Buddhou a v době Buddhově (šramanové), schizma na druhém koncilu ve Vesáli a 18 buddhistických škol, první čtyři koncily

3. Šíření theravády, misie v jihovýchodní Asii, cesty na Západ

theraváda – hínájána – mahájána: vymezení pojmů, zánik hínájány ve 13. století, Asoka a jeho podpora Buddhova učení, nejstarší nápisy, přenesení buddhismu na Srí Lanku, 4. koncil v Aluvihára na Srí Lance a zapsání kánonu

4. Páli kánon

Vznik a kanonizace (3. koncil v Pátaliputta), první zápis (Aluvihára), dvojí členění kánonu, Buddhovo rozdělení devíti druhů textů (Anguttara-nikáya, Catukka-nipáta 6), dělení kánonu dle obsahu (Dhamma, vinaya, mátiká), dnešní členění kánonu (Vinaya-pitaka, Sutta-pitaka, Abhidhamma-pitaka), komentáře a subkomentáře (aṭṭhakathá, tíka)

5. Abhidhamma

Vznik, datace a členění do sedmi knih, účel abhidhammy, mátiká (abhidhamma mátiká, suttanta mátiká), explanace základních matic, komentářová díla, soudobá literatura.

6. Sangha

Dělení – bhikkhu/bhikkhuní/upásaká/upásiká, ariyapuggala sangha, vztah mnichů a laiků, rituály upravující interakci mnichů a laiků. Seminář: *Sigála sutta*

7. Monastický život

Účel mnišského života, mnišský trénink (*síla-samádhi-paññá*), rituály, vinaja – řádová pravidla. Rámec monastického života v lesních kláštorech na Srí Lance. Seminář: *Dasadhamma sutta*

8. Etika v theravádě, rituály

Význam etiky v theravádě – etický trénink (*síla-sikkhá*) jako podklad meditační praxe (*samádhi-sikkhá*) a tréninku moudrosti (*paññá-sikkhá*), *pañca-síla*, *attha-síla*, *dasa-síla*, blahodárné a neblahodárné kořeny jednání (*kusala-hetu*, *akusala-hetu*), úrovně nečistot mysli (*kilesa-bhúmi*). Význam rituálů, seznámení se základními rituály.

9. Meditace v theravádě

Význam a účel meditace, druhy meditace, meditační předměty, rozlišení meditačních technik dle cíle meditace - *samathá* a *vipassaná*, *Brahma-vihára*, *Dibba-vihára*, *Ariya-vihára*, místo meditace v praxi Osmidílné ušlechtilé stezky, meditace a meditační učitelé ve 20. století a v současnosti. Seminář: *Mahā satipatthāna sutta*

10. Buddhismus v Jihovýchodní Asii

Buddhismus na Srí Lance, v Barmě, v Thajsku: historie, vývoj, kontakty, současnost. Příklady ze soudobé Srí Lanky.

11. Theraváda na Západě

Teosofická společnost (H.S. Olcott), Anagarika Dhammapala, Pali Text Society (T.W. Rhys-Davids, C.A.F. Rhys-Davids), P. Carus, H. Oldenberg, K.E. Neumann, P. Dahlke, G. Grimm, první buddhističtí mniši evropského původu (Asoka Sasanajoti, Ananda Metteya, Nyanatiloka, Nyanaponika, Nyanasatta, Nyanamoli), Některé aspekty současné theravády na Západě.

Povinná literatura:

- Fryba, M., *Psychologie zvládnání života. Aplikace metody abhidhamma*, Brno 1996.
Lesný, V., *Buddhismus*, Praha 1948, Olomouc 1996.
Mahási Sayadó, *Meditace všímavosti a vhledu. Základní a pokročilé stupně*, Praha 1993.
Nyanaponika Thera, *Kořeny dobrého a zlého. Základy buddhistické etiky*, Praha 2000.
Nyánatiloka, *Slovo Buddhovo*, Praha 1993.
Werner, K., *Náboženské tradice Asie. Od Indie po Japonsko*, Brno 2002.

Doporučená literatura:

- Bhikkhu Bodhi (ed.), *A Comprehensive Manual of Abhidhamma*, Kandy 1993.
Filipský, J., Knotková-Čapková, B., Marek, J., Vavroušková, S., *Dějiny Bangladěše, Bhútánu, Maledív, Nepálu, Pákistánu a Srí Lanky*, Praha 2003.
Filipský, J., Vacek, J., *Ašóka*, Praha 1970.
Fišer, I., *Filosofická koncepce nejstaršího buddhismu*, Praha 1992.
Fryba, M., *Páli – jazyk, texty, kultura*, Boskovice 2001.
Kornfield, J., *Living Buddhist Masters*, Kandy 1977.
Mahási Sayadó, *Pokrok v pěstování vhledu. Pojednání o buddhistické meditaci*, Praha 1997.
Miltner, V., *Indie má jméno Bhárat*, Praha 1978.
Narada Mahá Théra, *Buddha a jeho učení*, Olomouc 1998.
Nyanaponika Thera, *Jádro buddhistické meditace*, Praha 1995.
Nyanaponika Thera, *Abhidhamma Studies*, Kandy 1998.
Nyanatiloka Mahathera, *Guide Through the Abhidhamma-Pitaka*, Kandy 1983.
Nyánatiloka, *Buddhist Dictionary*, Kandy 1970.
Nyanasatta Thera, *Základy buddhismu*, Praha 1992.
Perera, H.P., *Buddhism in Sri Lanka. A Short History*, Kandy 1998.
Snelling, J., *The Buddhist Handbook. A Complete Guide to Buddhist Schools, Teaching, Practice, and History*, Rochester, Vermont 1991.
Strnad, J., Filipský, J., Holman, J., Vavroušková, S., *Dějiny Indie*, Praha 2003.
Trávníček, Z., *Leopold Procházka. První český buddhista*, Brno 2002.
Trávníček, Z., „Angažovaní buddhističtí mniši na Srí Lance – od nibbány k politice“, in: Slobodník, M., Kovács, A. (eds.), *Politická moc verzus náboženská autorita v Ázii*, Bratislava 2006.
Warder, A.K., *Indian Buddhism*, Delhi 1980.
Webb, R., *An Analysis of the Pali Canon*, Kandy 2001.
Winternitz, M., *History of Indian Literature II*, Delhi 1983.
Wyatt, D.K., *Dějiny Thajska*, Praha 2004.